

обличчя. Діти не здатні висловити свій емоційний стан за допомогою міміки і жестів [2; 3; 5].

Таким чином, дослідники відзначають у дітей із розладами аутичного спектра специфічні комунікативні порушення, пов'язані з когнітивною, емоційною і соціальною сферами дітей і проявляються у відсутності мотивації, проблемах використання вербальних і невербальних засобів комунікації. Відзначається невміння адекватно висловити певні інтенції, використовуючи різні засоби комунікації, труднощі кодування і декодування інформації у вигляді повідомлення, недолік відповідної реакції і зворотного зв'язку, нездатність до діалогу.

Список використаних джерел

1. Багрій Я. Т. Ранній дитячий аутизм. *Галицький лікарський вісник*, 2003. № 4. С. 120–124.
2. Гилберг К., Питерс Т. Аутизм: медицинские и педагогические аспекты. СПб.: ИСПиП, 1998. 124 с.
3. Джосеф Р. Нейропсихологические основы понимания аутизма. Москва: Наука, 1999. С. 309–325.
4. Зайченко Г. Д. Формування комунікативних навичок у дітей з розладами аутичного спектра шляхом використання ігрових прийомів. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. 2013. Вип. 4(2). С. 122–131.
5. Скрипник Т. В. Феноменологія аутизму. Київ: Видавництво «Фенікс», 2010. 388 с.
6. Шагар В. Б. Сучасний тлумачний психологічний словник. Харків: Прапор, 2007. 640 с.
7. Cantwell D., Baker L., Rutter M. A comparative study of infantile autism and specific developmental receptive language disorder: IV. Analysis of syntax and language function. *Journal of child psychology and psychiatry*. 1978. Vol. 19. P. 351–362.
8. Ricks D. M. Making sense of experience to make sensible sounds: experimental investigations of early vocal communication in pre-verbal autistic and normal children. Cambridge: Cambridge university press, 1979 P. 245–248.

Гупан Нестор,

*доктор пед. наук, професор, головний науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти Інституту педагогіки НАПН
України*

ІНТЕРНЕТ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРЕДМЕТНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У НАВЧАННІ ІСТОРІЇ

Сучасне освітнє середовище розглядають як зовнішній простір, що оточує учня у закладі освіти і має системно організовані складові та створює умови для забезпечення його розвитку через

взаємовпливи, взаємодію оточення з суб'єктом. Воно постає як сукупність матеріальних, просторово-предметних факторів, соціальних компонентів і міжособистісних відносин. Ці фактори взаємопов'язані, доповнюють, збагачують один одного та впливають на кожного суб'єкта освітнього середовища.

Серед структурних компонентів сучасного освітнього середовища значне місце належить інформаційному, що насичений різноманітними освітніми ресурсами: освітні програми, навчальні плани, методичні розробки, книги, візуалізована і текстова інформація, інформаційно-рекламні об'єкти, Інтернет-сайти тощо [1].

Очевидно, що значне місце серед цих ресурсів належить Інтернету, оскільки прогрес українського суспільства сьогодні залежить, зокрема й від умінь кожної людини ефективно користуватись медійними каналами, засобами інформації. Інформаційна насиченість та потенціал суспільствознавчих предметів вимагають вчителів широкого залучення цих засобів у навчальний процес, перетворюючи їх на обов'язкову складову предметного освітнього середовища [2, с. 5–6].

Водночас проведені дослідження засвідчують, що більшість вчителів історії використовують Інтернет-ресурси переважно лише як власне джерело додаткової інформації для підготовки уроків, де вони знаходять первинні або вторинні джерела, візуальні або текстові. Потім ці джерела пропонуються учням на уроках у вигляді роздавальних матеріалів або підготовленої вчителем Power-Point презентації. Зрозуміло, що такий підхід не сприяє зростанню ані інформаційної, ані ІТ компетентностей, ані критичного мислення учнів. Адже вони не залучені до пошуку, відбору та оцінки інформації. Якщо це може бути ефективним на початковому етапі навчання історії, коли учні 5-6-х класів лише опановують уміння опрацьовувати історичні джерела, то вже у 7–8-х класах й далі потрібні інші підходи. Зокрема й ті, які сприяють розвитку критичного мислення учнів тобто набору усвідомлених мисленневих дій та операцій, завдяки яким ми можемо оцінювати текстові, звукові, візуальні та ін. види інформації, на предмет їхньої достовірності чи маніпулятивності [3].

Спробуємо окреслити деякі напрями та етапи роботи вчителя історії з формування компетентностей учнів з використання Інтернету як складника предметно-освітнього середовища навчання історії.

На початковому етапі, перед тим, як відпустити учнів у «вільну» подорож Інтернетом, вчитель має сформувати у них перші уміння: здійснювати пошук у різних пошукових системах, насамперед у Google за пошуковими словами та ключовими термінами; варіювати пошукові слова для розширення / звуження зони пошуку; передавати інформацію своїми словами з опорою на знайдене джерело.

Формування цих умінь учнів може відбуватися на уроках у вигляді невеличких завдань для роботи зі смартфоном чи планшетом, типу:

- *знайдіть кілька визначень поняття і порівняйте їх, на цій основі сформулюйте власне визначення;*

- *знайдіть інформацію на історичній карті, вміщеній в Інтернеті;*

- *знайдіть біографічні дані історичного діяча;*

- *знайдіть і розгляньте зображення історичної пам'ятки та ін.*

Зрозуміло, що пошукова частина завдання має супроводжуватись мисленнєвими операціями: порівняйте, узагальніть, визначте головне тощо.

Наступним етапом роботи може бути формування в учнів умінь:

- оцінювати сайти за вихідними даними як основу для подальшої оцінки інформації;

- відбирати інформацію за певними критеріями, аналізувати її, зокрема порівнюючи відомості різних сайтів. Це можуть бути завдання типу: *Знайдіть інформацію про подію на двох сайтах і визначте, чи відрізняється вона, чим саме, якому із сайтів ви б довіряли більше, чому?*

- узагальнювати здобуту інформацію у вигляді тексту чи за допомогою графічного організатора і презентувати її усно чи письмово.

Лише на цій основі буде ефективним подальше залучення учнів до використання Інтернету під час виконання ними індивідуальних чи колективних дослідницьких проектів.

Для формування в учнів таких умінь можуть бути використані як безпосередньо уроки історії, так і спеціальні інформаційно-бібліотечні заняття.

Очевидно, що умовами такої роботи з поетапного формування

умінь і компетентностей учнів є:

- наявність в школі вільного доступу до Інтернету;
- розвинена інформаційна та ІТ компетентності самого вчителя (його уявлення про інформаційні процеси у суспільстві, знання про існуючі інформаційні видання, бази даних, Інтернет-ресурси, уміння формулювати, уточнювати інформаційні запити під час пошуку необхідної інформації, вивчати, аналізувати як електронні так і паперові інформаційні джерела та використовувати їх у практиці;
- готовність вчителя до формулювання ефективних пізнавальних завдань з історії з використанням Інтернету;
- мотивація вчителя та його розуміння важливості цієї роботи.

Список використаних джерел

1. Габа І. М. Вплив освітнього середовища ВНЗ на професійний розвиток особистості. Проблеми загальної та педагогічної психології: збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ, 2011. Т. XIII. Ч. 6. С. 74–82.
2. Медіаграмотність та критичне мислення на уроках суспільствознавства: посібник для вчителя. За ред. В. Іванова, О. Волошенюк. Київ: ЦВП, АУП, 2016, 243 с.
3. Пометун О. Критичне мислення як педагогічний феномен. О. І. Пометун. *Український педагогічний журнал*. № 3. 2018. С. 89–98.

Дука Тетяна,

к. пед. н., доцент кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Україна

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО РОБОТИ З ХУДОЖНЬОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ

У статті представлено аналіз науково-педагогічних праць з проблем підготовки і готовності майбутніх фахівців; розглянуто структуру готовності сучасного педагогічного фахівця до роботи з художньою літературою.

Ключові слова: готовність, педагогічна спрямованість, педагогічна компетентність, майбутні вихователі, художня література.

У сучасній українській вищій освіті особливої гостроти набувають питання, пов'язані із формуванням професійної готовності фахівців галузі дошкільної освіти. Однак, незважаючи на численність праць, присвячених проблемам підготовки і готовності майбутніх педагогів до здійснення професійно-педагогічної діяльності, на